

FOCUS NR. 74

Eenouderschap in het Brussels Gewest: over welke gezinnen hebben we het?

ISALINE WERTZ, DIETER DEMEY, JEAN-PIERRE HERMIA

Eenoudergezinnen komen in Brussel geregeld in het nieuws, vooral wanneer het gaat over bestaansonzekerheid. Maar hoe kunnen we weten om welke gezinnen het precies gaat? In deze Focus geven we een antwoord op deze belangrijke maatschappelijke vraag en verfijnen we de statistieken die al beschikbaar zijn op basis van administratieve gegevens. Bovendien komen we in deze Focus ook te weten wie de eenoudergezinnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn en waar ze wonen.

Vooraf

Vanaf de jaren 1980 en 1990 kwamen er steeds meer eenoudergezinnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) bij. Toch zijn ze pas de laatste twintig jaar een terugkerend thema in Brussel geworden: heel wat verenigingen en politici pleiten voor gerichte hulpmaatregelen die tegemoetkomen aan de problemen waarmee deze gezinnen te maken hebben (kinderopvang, huisvesting of andere financiële problemen).

Maar wie zijn ze precies, die eenoudergezinnen? Het begrip "eenoudergezin" blijft veelal vaag, niet alleen in de media maar bijvoorbeeld ook in het gewestelijk regeerakkoord voor de periode 2019-2024 (→ [Kader 1](#)). De term "eenoudergezin" kan heel verschillende ladingen dekken. Gaat het om alle gezinnen met één ouder en één of meer kinderen? En bedoelen we dan alleen jonge kinderen of kinderen ten laste? Verwijst deze term alleen naar gezinnen waar een alleenstaande vader of moeder de exclusieve of meerderheidsvoogdij over het (de) kind(eren) heeft?

Om al die vragen te beantwoorden, vertrekt deze Focus van de bevolkingsstatistieken van het Belgische Statistiekbureau

(Statbel), afkomstig uit het Rijksregister (RR). Daarbij wordt uitgegaan van de situatie op 1 januari 2024.

In deze Focus stellen we eerst scherp wat eenoudergezinnen zijn, waarna we de beschikbare statistieken overlopen en verfijnen om de realiteit en complexiteit van eenoudergezinnen beter weer te geven. In het laatste deel van deze Focus bekijken we hoe eenoudergezinnen in het BHG precies zijn samengesteld.

Wat is een "eenoudergezin"

De term eenoudergezin wordt vaak in de mond genomen, niet alleen in de media maar ook bij het uittekenen van beleid of door hulporganisaties. Toch verwijst deze term naar heel verschillende gezinsconfiguraties. Het is daarom belangrijk dat we dit begrip eerst scherpstellen.

De meest eenvoudige definitie houdt alleen rekening met de aanwezigheid van één of meer kinderen in het huishouden. Een eenoudergezin is dan een huishouden waarin een alleenstaande vader of moeder met één of meer kinderen samenwoont.

1. Eenouderschap en armoederisico

Eenoudergezinnen zijn een kwetsbare groep in onze samenleving omdat hun sociaal-economische situatie vaak minder gunstig is dan die van andere gezinnen, namelijk gezinnen die bestaan uit twee ouders en één of meer kinderen (Frans et al., 2014). Dit is bijzonder voelbaar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) omdat het aandeel eenoudergezinnen er volgens Statbel hoog is (12 % van de gezinnen op 1 januari 2024, net als in Wallonië, tegenover 8 % in Vlaanderen) en gepaard gaat met een hoger armoederisico dan in de andere gewesten (Statbel, 2025).

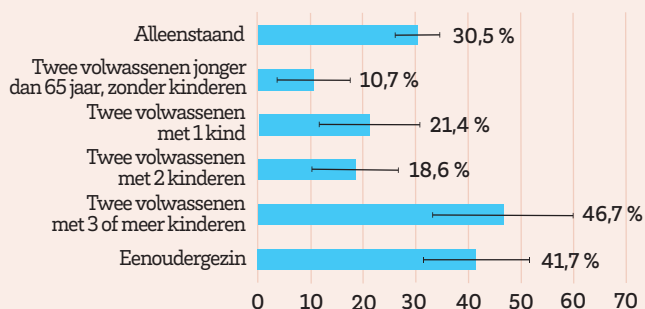
Het is in die zin dat we de volgende passage in het regeerakkoord 2019-2024 voor het Brussels Gewest moeten begrijpen: “Het Brussels Gewest wordt gekenmerkt door een zeer groot aantal eenoudergezinnen (65 000), waarvan 86 % bestaat uit alleenstaande vrouwen met kinderen. Deze vrouwen hebben een verhoogd armoederisico. Hun situatie moet specifieke aandacht krijgen vanwege de Regering, en dan vooral voor wat betreft de toegang tot plaatsen in een kinderdagverblijf, tot een betaalbare woning en tot mobiliteit”.

Een persoon of huishouden loopt het risico op armoede als zijn of haar inkomen¹ onder de armoederempel ligt (Statbel, 2025). Die armoederempel is vastgesteld op 60 % van het mediaan equivalent inkomen per inwoner (→ Glossarium) voor heel België. In 2024 liep 12 % van de Belgische bevolking het risico op armoede.

Achter dat nationale cijfer gaan situaties schuil die sterk verschillen naargelang het gewest of het type huishouden. Zo loopt meer dan één op vier inwoners van het BHG (27 %) het risico op armoede. In Vlaanderen is dat minder dan één op tien (8 %) en in Wallonië één op zeven (14 %).

De meest kwetsbare huishoudens in het BHG zijn de grote gezinnen en eenoudergezinnen (1) (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, 2024).

1 ARMOEDERISICO VOLGENS TYPE HUISHOUDEN, BRUSSELS GEWEST, INKOMEN 2022

Bron: Statbel (EU-SILC 2023)

Opmerking: De zwarte lijnen geven de 95%-betrouwbaarheidsintervallen weer. Ze worden in de grafiek weergegeven om rekening te houden met de onzekerheid in de steekproef.

Maar wat is een kind?

Als we kijken naar wat eenoudergezinnen nodig hebben om het risico op armoede te beperken, is het zinnvoller om “kinderen” te definiëren in termen van leeftijd² (kinderen ten laste) dan in termen van afstamming (je blijft je hele leven het kind van je ouders). In die zin zijn in de Belgische wetgevende context twee leeftijdsgrenzen relevant:

- › Minstens één **minderjarig kind** (jonger dan 18 jaar) hebben;
- › Minstens één **kind jonger dan 25 jaar** hebben, dit is de leeftijd tot wanneer ouders kinderbijslag voor het kind kunnen krijgen.

Is de tweede ouder in beeld

Naast de aanwezigheid en leeftijd van kinderen is ook de rol die de tweede ouder vervult cruciaal om te bepalen of het gaat om een eenoudergezin. Hoewel in de meeste gevallen het eenouderschap het gevolg is van een scheiding (→ Kader 2), betekent dat niet automatisch dat beide ouders een financiële en/of actieve rol blijven vervullen in de opvoeding van hun kinderen. Hoewel de wet vandaag de voorkeur geeft aan **gelijkwaardig co-ouderschap**, waarbij de kinderen afwisselend en de helft van de tijd bij een van beide ouders wonen, geldt dit in de praktijk voor amper één op de vijf kinderen van gescheiden ouders in België (→ Kader 3).

2. Historische evolutie: van weduwschap tot scheiding

Het eenouderschap is de voorbije decennia drastisch veranderd. Volgens de volkstelling van 1961 was amper 3 % van de alleenstaande ouders met één of meer kinderen in België alleenstaand omwille van een scheiding. Bijna 97 % kwam alleen te staan na het overlijden van zijn of haar partner. Het aantal scheidingen is sindsdien fors toegenomen, tot op het punt dat eenouderschap tegenwoordig bijna uitsluitend het gevolg is van een relatiebreuk of scheiding (Demey et al., 2013). Daarnaast zijn er ook situaties waarbij de moeder altijd alleen is geweest met het kind, of dat nu gewenst was of niet (de partner erkent het kind bijvoorbeeld niet).

Parallel met deze verandering in de oorzaak van het eenouderschap, is het aandeel eenoudergezinnen in de statistieken van Statbel de afgelopen 50 jaar bijna verdubbeld. Zo was op het moment van de volkstelling van 31 december 1970 in België slechts één op de zeven huishoudens met kinderen een eenoudergezin (14 %), tegenover meer dan één op de vier huishoudens met kinderen op 1 januari 2024 (27 %).

3. Naar een veralgemening van co-ouderschap?

De afgelopen dertig jaar is de wetgeving geëvolueerd in het voordeel van co-ouderschap, d.w.z. in de richting van een gelijke verdeling van het gezag over de kinderen en van de kosten voor hun opvoeding:

- Allereerst in 1995, met de invoering van het wettelijk co-ouderschap.
- Maar vooral sinds 2006, met de wet van 18 juli⁴ tot het bevoorrechten van een gelijkmatig verdeelde huisvesting.

Volgens een onderzoek naar scheidingen in het Vlaams Gewest (Sodermans et al., 2013) kiezen koppels die na 2006 gescheiden zijn vaker voor gelijkwaardig co-ouderschap dan koppels die daarvoor uit elkaar gingen. Toch koos na 2006 nog steeds maar 33 % van de gescheiden koppels voor gelijkwaardig co-ouderschap.

Volgens de EU-SILC-enquête (→ [Glossarium](#)) van 2021 woont amper 22 % van de kinderen van gescheiden ouders in België afwisselend en de helft van de tijd bij een van beide ouders (Ghesquiere, 2024). We zien wel grote verschillen tussen de drie gewesten:

- 12 % in het BHG;
- 19 % in Wallonië;
- 27 % in Vlaanderen.

Ondanks veranderingen in de wetgeving is er in de overgrote meerderheid van de eenoudergezinnen geen sprake van een dergelijke regeling en is het de moeder die alleen of voor het overgrote deel het ouderschap uitoefent (Sodermans et al., 2013; Ghesquiere, 2024).

Is elke vader of moeder die niet samenwoont met een partner een eenoudergezin, ongeacht de verdeling van de zorg voor de kinderen? Afhankelijk van de intenties van de betrokken politieke, maatschappelijke en verenigingsactoren, kan de definitie van een eenoudergezin voortdurend variëren tussen een “enge” en een “brede” definitie van eenouderschap.

- De enge definitie houdt alleen rekening met situaties waarbij het ouderlijk gezag volledig door één persoon wordt uitgeoefend.

Lemaigre en Wagener (2013, p. 11) hanteren bijvoorbeeld een eerder enge definitie in die zin dat ze een eenoudergezin beschouwen als een gezin “waar één ouder merendeels alleen de dagelijkse economische en educatieve last van het kind of de kinderen draagt”. Gelijkwaardig co-ouderschap wordt hier dus buiten beschouwing gelaten. Deze enge definitie werd ook overgenomen in het plan ter ondersteuning van eenoudergezinnen van equal.brussels³.

- Volgens de brede definitie, zoals die onder meer door de Ligue des familles wordt gebruikt (2023), is een alleenstaande ouder “iemand die zich op een bepaald moment in zijn of haar leven in een situatie bevindt waarin hij of zij op permanente, hoofd-, gelijkwaardige of occasionele basis verantwoordelijk is voor de huisvesting en de opvoeding van een kind” (Simon, 2018, p. 4).

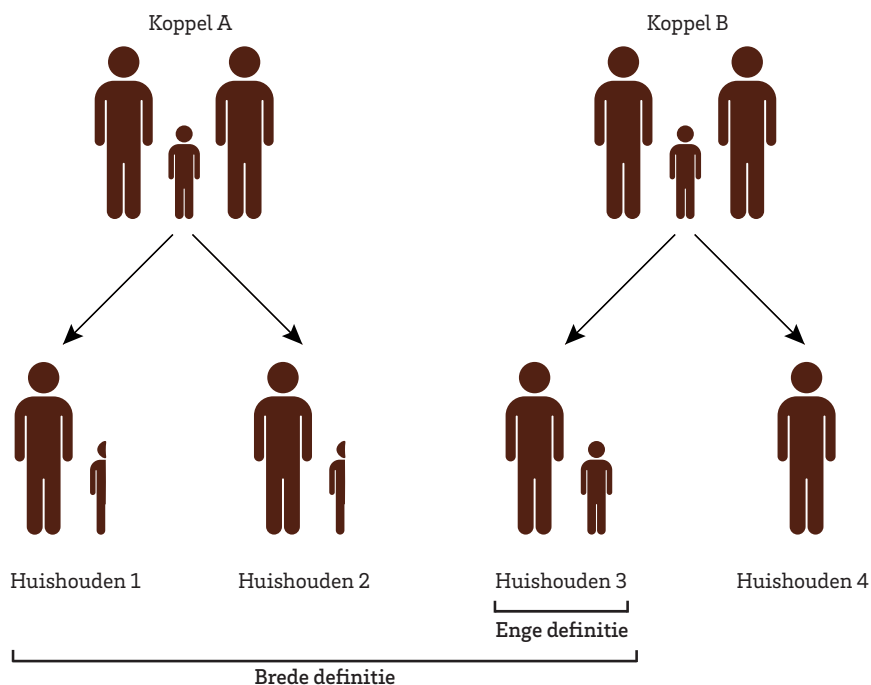
Beide definities vertegenwoordigen een andere realiteit, maar zijn elk op hun eigen manier zinvol, afhankelijk van het beleid dat we willen voeren of het soort hulp dat we willen geven. Bijvoorbeeld speciale financiële steun voor de moeder die voldoet aan de enge definitie en die in haar eentje dezelfde financiële en educatieve last moet dragen als een ouderkoppel. Omgekeerd is de brede definitie bijvoorbeeld nuttig om de grootte van woningen te bepalen.

Voor het tellen van de eenoudergezinnen worden echter meestal dezelfde cijfers van Statbel gebruikt, ongeacht de gekozen definitie.

Volgen de officiële statistieken een van beide definities van eenouderschap?

In België publiceren Statbel en de gewestelijke statistiekbureaus elk jaar bevolkingsstatistieken volgens het type huishouden. We merken op dat een huishouden bestaat uit alle personen die wettelijk ingeschreven zijn op hetzelfde adres en er samenwonen. Volgens deze statistieken telde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op 1 januari 2024 67 139 eenoudergezinnen (dit is 12 % van de particuliere huishoudens (→ [Glossarium](#))), waarin 112 430 kinderen leefden (dit is 29 % van alle kinderen⁵ in het BHG). Deze statistiek volgt echter geen enkele van de twee hierboven aangehaalde definities. Hoe komt

② SCHEIDINGSSCHEMA - WELKE DEFINITIE VOOR WELK GEZIN?

Twee echtparen met kinderen scheiden om vier aparte huishoudens te vormen.

- Koppel A scheidt met een gelijke verdeling van de zorg voor de kinderen.
- Koppel B scheidt met ongelijke verdeling van de zorg voor de kinderen.

Het tellen van het aantal eenoudergezinnen in de vier huishoudens die zo ontstaan geeft de volgende resultaten:

- Eén eenoudergezin volgens de beperkte definitie (huishouden 3).
- Drie eenoudergezinnen volgens de uitgebreide definitie (huishoudens 1, 2 en 3).

dat? Om dat te begrijpen bekijken we eerst hoe Statbel deze statistiek opstelt.

Om deze statistieken over huishoudens op te stellen, gebruikt Statbel gegevens uit het Rijksregister (RR), meer bepaald de wettelijke woonplaats van personen. Het Rijksregister is een administratieve gegevensbron die een overzicht geeft van de rechtstoestand, die niet noodzakelijk overeenkomt met de feitelijke toestand. Bovendien hebben deze gegevens alleen betrekking op de officiële bevolking (→ [Glossarium](#)) en houden ze dus geen rekening met een behoorlijk groot deel van de bevolking: onder meer kotstudenten en niet-gedomicilieerde buitenlanders, diplomaten, daklozen en migranten zonder papieren. Daarnaast worden sinds de invoering van het wachtregister in 1995 aanvragers van de vluchtelingenstatus de facto uitgesloten van de officiële bevolking, zelfs als ze legaal in het BHG wonen.

Op basis van de officiële bevolking en de gegevens uit het Rijksregister ontwikkelde Statbel samen met de gewestelijke statistiekbureaus een huishoudenstypologie (BETypo → [Kader 4](#)). Die typologie bepaalt voor alle inwoners het type huishouden waartoe ze behoren en hun positie binnen het huishouden (→ [Glossarium](#)).

4. Huishoudenstypologie (BETypo): beschrijving en beperkingen

Om die huishoudenstypologie op te stellen, gebruikt Statbel de lijst van personen die op hetzelfde adres wonen en hun relatie met de referentiepersoon in het huishouden (→ [Glossarium](#)). In heel veel eenvoudige situaties, zoals bij een gehuwd koppel, is er weinig of geen twijfel over de samenstelling van het huishouden.

In andere situaties moeten keuzes en afwegingen worden gemaakt om het meest waarschijnlijke type huishouden te bepalen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor ongehuwd samenwonenden. Aangezien de partner van de referentiepersoon niet direct in de gegevens geïdentificeerd wordt, zoekt een algoritme naar potentiële partners in het huishouden. Om als potentiële partner in aanmerking te komen, moeten de leden van het huishouden echter voldoen aan vooraf vastgestelde en subjectieve criteria (van het andere geslacht zijn, een leeftijdsverschil van minder dan 15 jaar met de andere potentiële partners hebben enz.). Bovendien kan het algoritme, afhankelijk van de geïdentificeerde referentiepersoon, een ander resultaat opleveren. Als een zoon bijvoorbeeld bij zijn vader woont, gaat het om een eenoudergezin, maar als de vader bij zijn zoon woont, gaat het om een ander type huishouden.

Concreet maakt de huishoudenstypologie een onderscheid tussen collectieve huishoudens en particuliere huishoudens. De particuliere huishoudens worden in zeven categorieën ingedeeld:

1. alleenwonenden;
2. gehuwden zonder kinderen;
3. gehuwden met kind(eren);
4. ongehuwd samenwonenden zonder kinderen;
5. ongehuwde samenwonenden met kind(eren);
6. eenoudergezinnen;
7. andere types huishoudens⁶;
8. collectieve huishoudens.

Omdat de typologie vertrekt van de wettelijke woonplaats wordt elk kind van gescheiden ouders sowieso aan slechts één woonplaats toegewezen, ook als er eigenlijk sprake van co-ouderschap. Ongeacht de feitelijke verdeling van het ouderlijk gezag resulteert de scheiding van een (gehuwd of ongehuwd) koppel met kind(eren) bijgevolg in het ontstaan van twee afzonderlijke huishoudens, die meestal bestaan uit:

- › een eenoudergezin voor de ouder bij wie de kinderen gedomicilieerd zijn;
- › een eenpersoonshuishouden voor de andere ouder.

Afhankelijk van de definitie van een eenoudergezin, die eng of breed kan zijn, onder- of overschatten de administratieve gegevens het aantal eenoudergezinnen. Het is immers zo dat:

- › de moeders en vaders van wie de kinderen niet bij hen gedomicilieerd zijn, nooit een eenoudergezin zijn, ongeacht de ouderschapsregeling⁷. Dat betekent dat eenoudergezinnen volgens de brede definitie in deze statistieken onderschat worden;
- › niet alle ouders bij wie de kinderen gedomicilieerd zijn de volledige voogdij over hun kind(eren) hebben. Sommigen van hen hebben waarschijnlijk al dan niet gelijkwaardig co-ouderschap. De statistiek laat niet toe om gevallen van co-ouderschap te onderscheiden en overschat daarom het aantal eenoudergezinnen waarin één ouder alle zorg op zich neemt (enge definitie).

De statistiek vertoont nog andere pijnpunten:

- › Ongehuwde koppels van hetzelfde geslacht worden niet als een “koppel” geïdentificeerd. Als ze kinderen hebben, wordt het huishouden meestal geïdentificeerd als een eenoudergezin waarin een “ander lid” leeft (→ [Glossarium](#)).
- › Een alleenstaande moeder of vader die samenwoont met een volwassene van het andere geslacht kan ten onrechte gezien worden als iemand die in een koppel leeft.

Hoe kunnen we de statistiek beter maken?

Volgens BETypo wonen er op 1 januari 2024 meer dan 67 000 eenoudergezinnen in het BHG. Hoewel de statistiek vatbaar is voor kritiek (zie onze bedenkingen hierboven), blijft het Rijksregister niet alleen de enige volledige gegevensbron, maar ook de meest gedetailleerde. Maar hoe kunnen we de bestaande statistiek verbeteren zodat die beter aansluit bij de realiteit en de verschillende definities van een eenoudergezin?

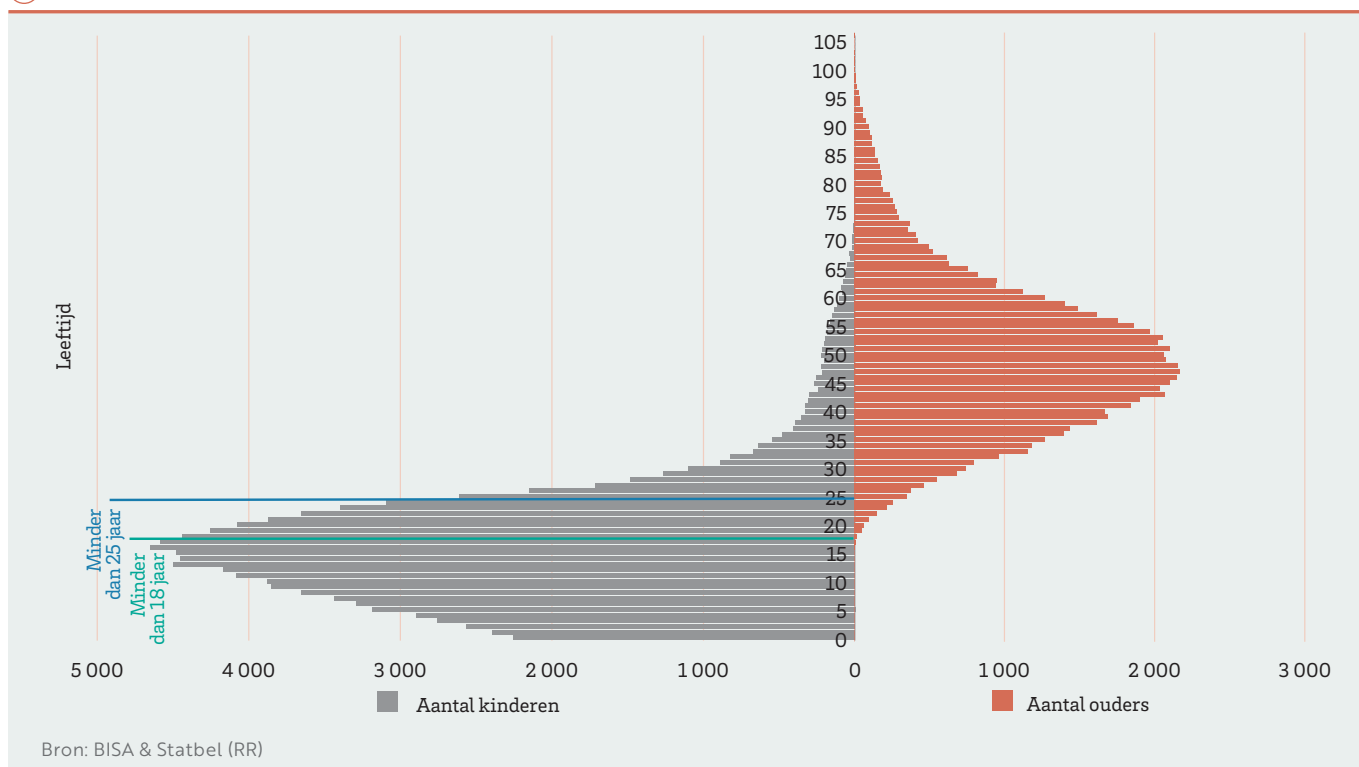
We verkennen hieronder drie opties:

1. Rekening houden met de leeftijd van de kinderen
2. Nagaan of er sprake is van co-ouderschap
3. Kijken of er iemand anders in het huishouden is die de ouder kan steunen.

1. Leeftijd van de kinderen

BETypo houdt geen rekening met de leeftijd van personen, maar wel met de afstammingsband tussen de referentiepersoon in het huishouden en de andere leden. Een eenoudergezin is dan een huishouden waarin een alleenstaande vader of moeder met één of meer van zijn of haar kinderen samenwoont. Dit kan een

③ LEEFTIJDVERDELING VAN KINDEREN EN OUDERS IN EENOUDERGEZINNEN, IN HET BHG OP 1 JANUARI 2024

huishouden zijn dat bestaat uit een volwassene en één of meer minderjarige kinderen, of een huishouden dat alleen uit volwassenen bestaat, waarbij een volwassene bij zijn of haar ouder woont. Uit de leeftijdsverdeling van kinderen en ouders in eenoudergezinnen (③) blijkt dat deze situatie verre van uitzonderlijk is. Vandaar dat het zinvol is om een criterium in te voeren dat gebaseerd is op de leeftijd van de kinderen, zodat alleen eenoudergezinnen met minderjarige kinderen of kinderen jonger dan 25 jaar overblijven. Zeker omdat de meeste actoren die deze gezinnen willen helpen, zich vooral zorgen maken om hun potentiële bestaansonzekerheid.

De invoering van een leeftijdsgrens voor kinderen heeft duidelijk een invloed op het aantal eenoudergezinnen (④):

- ▶ hun aantal daalt met 20 % als we alleen kijken naar de huishoudens met minstens één kind onder de 25 jaar (eenoudergezin<25);
- ▶ hun aantal daalt met 41 % als we alleen kijken naar de huishoudens met minstens één kind onder de 18 jaar (eenoudergezin<18).

Dat betekent dat de cijfers over eenouderschap die vaak aangehaald worden door de media⁸, politici⁹ en maatschappelijke actoren¹⁰, een overschatting zijn van het aantal huishoudens dat effectief hulp krijgt van die actoren of gebruikmaakt van hun diensten. Die overschatting is zelfs nog groter als we alleen huishoudens met uitsluitend minderjarige kinderen in beschouwing nemen (eenoudergezin<18).

2. Co-ouderschap of niet?

De administratieve gegevens in het Rijksregister geven geen directe informatie over het al dan niet bestaan van een co-ouderschapsregeling voor de kinderen die in een eenoudergezin leven. Momenteel kan die vraag alleen beantwoord worden met behulp van enquêtegegevens.

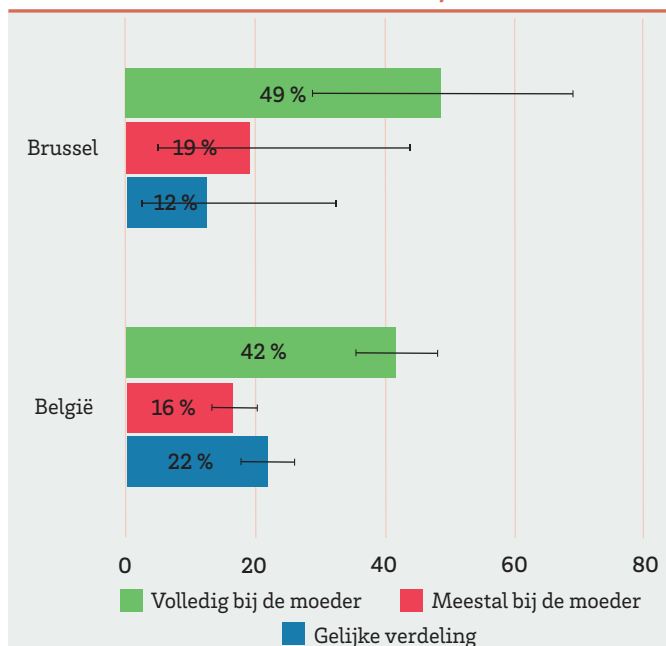
Over welke gegevens hebben we het? In 2021 werd de EU-SILC-enquête uitgebreid met een thematische module over kinderen die nog geen 18 jaar zijn en van wie de ouders gescheiden zijn. Op basis van de antwoorden op die vragen raamde IWEPS de verdeling van deze kinderen volgens ouderschapsregeling (Ghesquiere, 2024) (⑤).

De situatie in het BHG wijkt af van het Belgische gemiddelde: in Brussel is er sprake van gelijkwaardig co-ouderschap voor minder dan één op de acht kinderen van gescheiden ouders, terwijl dit voor heel België voor meer dan één op de vijf kinderen van gescheiden ouders het geval is. Daarentegen wonen twee op de drie kinderen van gescheiden ouders in Brussel grotendeels of uitsluitend bij hun moeder. Hoewel die cijfers behoorlijk hoog zijn, zeker in Brussel, zijn ze nog steeds lager dan de statistieken op basis van de gegevens in het Rijksregister zouden doen vermoeden wanneer we ze zouden interpreteren uitgaande van de enge definitie: 89% van de Brusselse kinderen jonger dan 18 jaar die in een eenoudergezin leven, wonen bij hun moeder.

④ AANTAL EENOUDERGEZINNEN EN HET AANTAL KINDEREN DAT IN EEN EENOUDERGEZIN LEEFT, MET OF ZONDER LEEFTIJDSCRITERIUM VOOR DE KINDEREN, IN HET BHG OP 1 JANUARI 2024

	Geen criterium	Minstens één kind jonger dan 25 jaar	Minstens één kind jonger dan 18 jaar
Aantal gezinnen	67 139 (100 %)	53 539 (80 %)	39 886 (59 %)
Aantal kinderen	112 430 (100 %)	91 828 (82 %)	65 053 (58 %)

5. PERCENTAGE KINDEREN VAN GESCHIEDEN OUDERS VOLGENS OUDERSCHAPSREGELING, IN 2021

Bron: EU-SILC 2021, berekeningen IWEPS

Opmerking: wanneer we de percentages bij elkaar optellen komen we niet aan 100 % omdat andere, minder vertegenwoordigde soorten ouderschapsregelingen niet in deze grafiek opgenomen zijn. Dit zijn onder meer regelingen waarbij de kinderen het grootste deel van de tijd bij de vader wonen, maar af en toe bij de moeder wonen en andere regelingen. De zwarte lijnen geven de 95 %-betrouwbaarheidsintervallen weer. Ze worden in de grafiek weergegeven om de onzekerheid in de steekproef weer te geven.

Hoe kunnen we met behulp van de administratieve gegevens van Statbel het begrip co-ouderschap benaderen of op zijn minst een lage schatting geven van het aantal personen dat 'echt alleen' is in hun ouderrol (enge definitie)?

Deze statistieken groeperen de ouders van elke persoon in de officiële bevolking (→ [Glossarium](#)). Het is dus mogelijk om de kinderen te identificeren met een alleenstaande ouder die in België woont en gedomicilieerd is, en ervan uit te gaan dat deze ouder alleen, grotendeels of volledig, instaat voor hun opvoeding. Op basis van deze informatie op 1 januari 2024 blijkt dat een derde van de kinderen onder de 25 jaar die in een eenoudergezin leven, één gekende alleenstaande ouder hebben die in België woont¹¹.

Omgekeerd betekent het feit dat een kind twee ouders heeft in België niet automatisch dat ze allebei betrokken zijn bij de opvoeding van hun kind(eren).

3. "Andere leden"

BETyp0 maakt een onderscheid tussen personen op basis van hun positie in het huishouden. Ze kunnen geïdentificeerd worden als:

- › individu (alleenstaand, gehuwd, samenwonend, alleenstaande ouder of lid van een "ander type huishouden");
- › kind, bepaald op basis van afstamming (kind van een gehuwd koppel, van een samenwonend koppel of van een eenoudergezin);
- › ander lid.

Het is bijgevolg mogelijk om huishoudens te onderscheiden naargelang ze al dan niet één of meer 'andere leden' hebben. In het geval van een eenoudergezin kan de aanwezigheid van een derde lid betekenen dat er ondersteuning is.

De categorie "andere leden" is echter behoorlijk ruim en omvat heel veel verschillende profielen, zowel op het vlak van leeftijd als wat betreft de eventuele afstammingsband met de referentiepersoon in het huishouden.

- › 24 % van de "andere leden" van een eenoudergezin <25 is minderjarig. De ondersteuning door die 'andere leden' is daarom niet systematisch.
- › Slechts 5 % van de eenoudergezinnen <25 heeft minstens één "ander lid" dat meerderjarig is. In de meeste gevallen (57 %) is deze persoon niet verwant met de referentiepersoon in het huishouden¹². Het kan gaan om iemand die de alleenstaande vader of moeder elke dag helpt, bijvoorbeeld een huisgenoot of een inwonende grootouder die zich met de kinderen kan bezighouden. Dat ander lid kan echter net zo goed een extra last voor de ouder zijn.

Belangrijkste kenmerken van eenoudergezinnen

Op 1 januari 2024 waren er, op basis van de verbeterde administratieve statistieken, 53 427 eenoudergezinnen in het Brussels Gewest met minstens één kind jonger dan 25 jaar, waarin 91 644 kinderen¹³ jonger dan 25 jaar leefden. Deze eenoudergezinnen <25 vertegenwoordigen 9 % van alle huishoudens in Brussel en 31 % van de Brusselse huishoudens met minstens één kind jonger dan 25 jaar. In totaal leeft 12 % van de Brusselse bevolking in een eenoudergezin <25.

Telkens wanneer we in het vervolg van deze Focus naar eenoudergezinnen verwijzen, gaan we uit van deze verbeterde definitie van de BETyp0-typologie.

1. Voornamelijk alleenstaande moeders

In 87 % van de eenoudergezinnen <25 in het BHG is het gezinshoofd een vrouw. Dit percentage is hoger dan in de twee andere gewesten, waar het rond 81 % ligt.

Omgekeerd zijn 89 % van de personen die in het BHG in een eenpersoonshuishouden leven en minstens één kind onder de 25 jaar hebben dat lid is van een eenoudergezin, mannen. Het is waarschijnlijk dat sommige van die mannen een ouderrol vervullen ten aanzien van hun kind(eren). We kunnen dat echter niet verifiëren of kwantificeren.

Het overwicht van vrouwen die het gezinshoofd zijn van een eenoudergezin wordt in de administratieve gegevens waarschijnlijk overschat in vergelijking met de realiteit, omdat ze geen rekening houden met co-ouderschap. Toch lijken de kinderen, zelfs bij co-ouderschap, iets vaker bij hun moeder gedomicilieerd te zijn (Ghesquiere, 2024). Die trend bevestigt dat moeders meestal de referentieouder zijn¹⁴. Ter herinnering: de EU-SILC-enquête bevestigt dat voor twee derde van de Brusselse kinderen van gescheiden ouders, de moeder het grootste deel van de zorg op zich neemt (de voogdij wordt grotendeels of volledig door de moeder uitgeoefend).

2. Aantal kinderen in het huishouden

In het BHG heeft bijna de helft (48 %) van de eenoudergezinnen maar één kind (6). Dat is opmerkelijk meer dan in andere soorten huishoudens met kinderen (gehuwde of ongehuwde

6 VERDELING VAN HUISHOUDENS VOLGENS HET AANTAL INWONENDE KINDEREN, PER GEWEST OP 1 JANUARI 2024

	BHG			België		
	1 kind	2 kinderen	3 of meer kinderen	1 kind	2 kinderen	3 of meer kinderen
Eenoudergezin	47,9 %	32,9 %	19,2 %	49,7 %	34,6 %	15,7 %
Gehuwd koppel met kinderen	27,0 %	38,7 %	34,3 %	28,1 %	45,7 %	26,1 %
Samenwonend koppel met kinderen	43,9 %	38,8 %	17,3 %	42,3 %	42,4 %	15,3 %

koppels). Toch woont bijna één op de vijf alleenstaande ouders in Brussel (19 %) samen met drie of meer kinderen. Dat maakt de situatie nog moeilijker en onzekerder. Dat cijfer is iets hoger dan voor heel België (16 %). We merken op dat grote gezinnen over het algemeen vaker voorkomen in het BHG dan elders.

Waar wonen deze eenoudergezinnen?

Wat meteen opvalt wanneer we naar de structuur van de huishoudens in het Brussels Gewest kijken, is het grote aandeel alleenstaanden. Dit type huishouden is goed voor 47 % van alle huishoudens in Brussel op 1 januari 2024, hetgeen een verschil is van minstens tien procentpunten met de twee andere gewesten. Om dit effect van de huishoudenstructuur uit te schakelen, kijken we voor onze analyse naar de geografische spreiding van het aandeel eenoudergezinnen binnen de huishoudens met

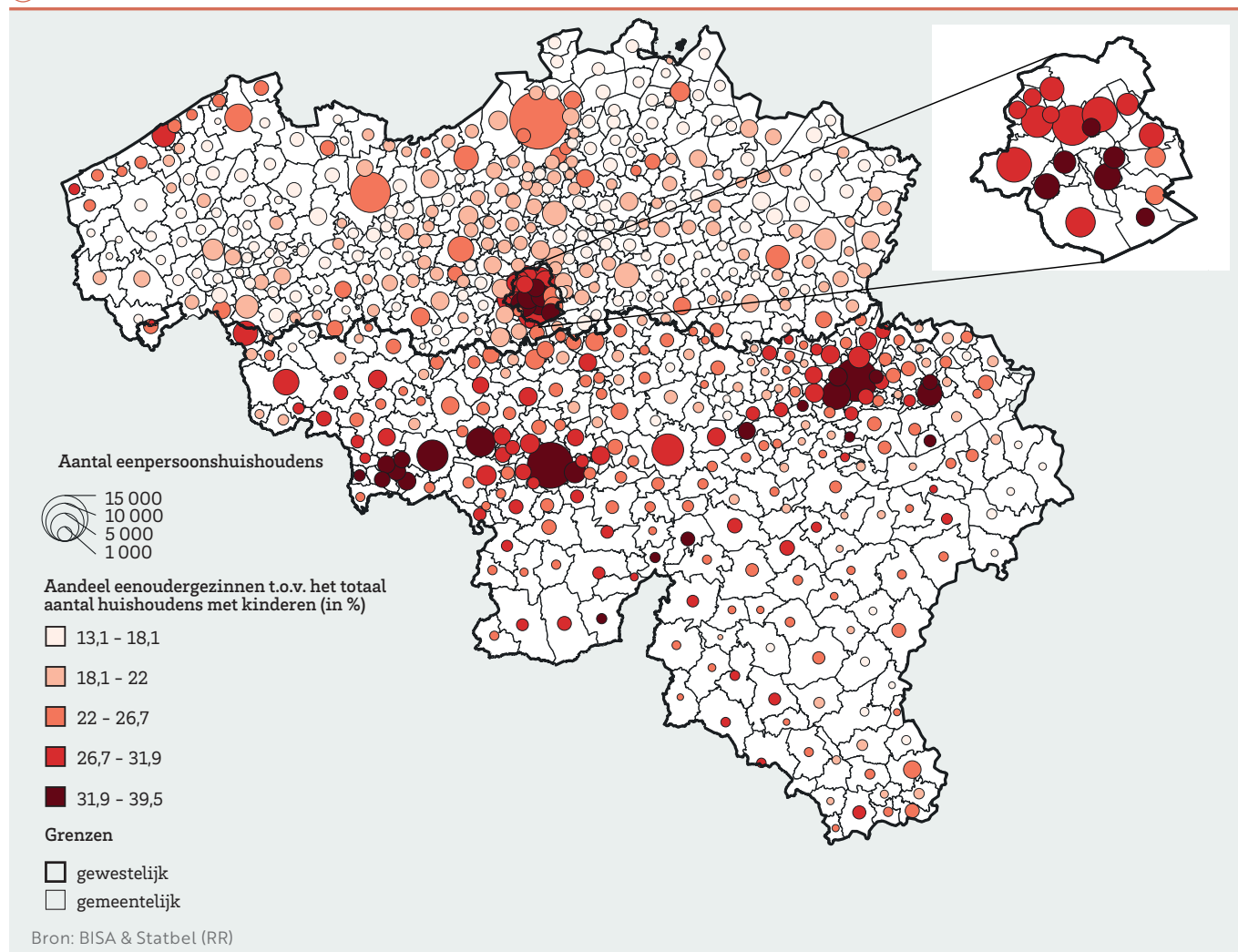
kinderen. Deze indicator noemen we de “concentratie van eenoudergezinnen”.

1. In België

In België blijft eenouderschap een overwegend Waals (28 % van de huishoudens met kinderen), Brussels (31 %) en stedelijk fenomeen (7). De concentratie van eenoudergezinnen is het hoogst in de gemeenten langs de vroegere Waalse industriële as, van de Borinage tot Verviers, over Bergen (34 %), het bekken van Charleroi (37 % in Charleroi), Namen (32 %) en het bekken van Luik (39 % in Luik).

Eenoudergezinnen komen veel minder vaak voor in het noorden van het land (20 %). Met uitzondering van bepaalde steden (waaronder Antwerpen, 25 % van de huishoudens met kinderen)

7 AANDEEL EENOUDERGEZINNEN ONDER DE HUISHOUDENS MET KINDEREN, NAAR GEMEENTE OP 1 JANUARI 2024

en de kustgemeenten, gaat het vaak om minder dan één op vijf huishoudens met kinderen.

2. In het BHG

Wanneer we kijken naar de wijken in Brussel (8), zien we dat de concentratie van eenoudergezinnen varieert van (19 %) tot meer dan het dubbele (44 %). In meer dan driekwart van de wijken schommelt dit cijfer echter tussen 25 % en 35 %.

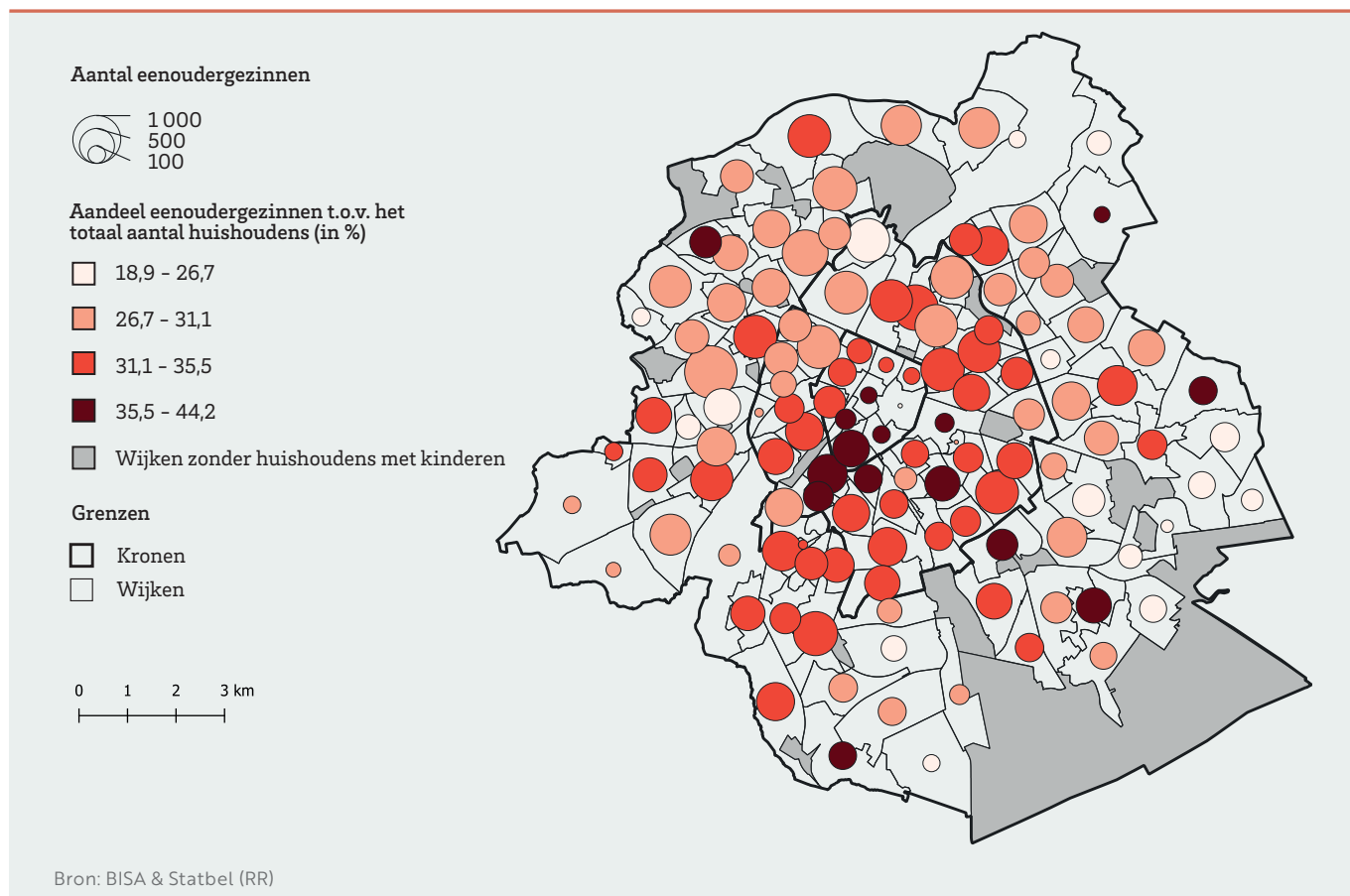
- › In veel centrumwijken en wijken van de eerste kroon, vooral in de zuidelijke helft, bedraagt de concentratie van eenoudergezinnen meer dan 31 % (7). Dat is het geval in de Vijfhoek (ongeveer 39 % in de wijken Grote Markt, Marollen en Stalingrad en tot 42 % in de Zavel), Sint-Gillis (overal meer dan 33 %; tot 39 % in Bosnië) en Elsene (tot 37 % in Flagey-Malibran). In die wijken vinden we veel kleinere, oudere huizen, die mogelijk betaalbaarder zijn.
- › De concentratie van eenoudergezinnen is ook hoog in een aantal wijken die meer in het randgebied liggen, waar doorgaans veel sociale woningen te vinden zijn. Dit is vooral het geval in Ganshoren (37 % in Villa's van Ganshoren), Woluwe (36 % in Kapelleveld), Watermaal-Bosvoorde (44 % in Drie Linden), Ukkel (38 % in Kriekenput-Homborch-Verrewinkel) en Haren (43 % in Industrie-NATO).
- › De wijken met de laagste concentraties bevinden zich vooral in het zuidoostelijke deel van de tweede kroon, waar de woningen vaak groot en duur zijn, zoals Diesdelle (20 %) of de verschillende wijken in Sint-Pieters-Woluwe.
- › In absolute termen (de grootte van de cirkels) vinden we in de wijken ten westen van het kanaal de hoogste concentraties aan

eenoudergezinnen. Omgekeerd komen eenoudergezinnen minder vaak voor in veel wijken van de tweede kroon, van Haren tot het zuidoosten van Ukkel, over Woluwe en Oudergem, maar ook in Anderlecht.

De geografische spreiding van eenoudergezinnen in het Brussels Gewest kan verklaard worden aan de hand van verschillende factoren, onder meer:

- › Het woningaanbod, en dan vooral de meer betaalbare huurwoningen (sociaal of particulier). Vandaar dat de concentratie van eenoudergezinnen het hoogst is in wijken waar dergelijke woningen te vinden zijn (eerste kroon, sociale woonwijken van de tweede kroon). Omgekeerd zijn de wijken van de tweede kroon waar vooral villa's staan ook de wijken waar veel minder eenoudergezinnen wonen. Er spelen hier dus sociaal-economische factoren: na de eventuele relatiebreuk of scheiding heeft de alleenstaande ouder geen andere keuze dan een zo betaalbaar mogelijke woning te zoeken.
- › Ook sociaal-culturele en levensloopfactoren lijken een invloed te hebben op de geografische spreiding van eenoudergezinnen. Zo zijn er verhoudingsgewijs veel eenoudergezinnen onder de huishoudens met kinderen in de sterk gemengde en (steeds meer) gegentrificeerde wijken in het zuiden van de eerste kroon en in de Vijfhoek. Dat is veel minder het geval in bepaalde wijken met een hoger aandeel inwoners van Noord-Afrikaanse origine (Oud Laken Oost en West, Hertogin, Havenwijk), waar de huishoudens met kinderen minder vaak eenoudergezinnen zijn dan in de rest van de eerste kroon. De concentratie van eenoudergezinnen varieert dus naargelang de nationaliteit van de ouders. Wanneer we kijken naar de ouders met de Belgische nationaliteit zien we dat 20 % een eenoudergezin is. Voor ouders met de Turkse of Noord-Afrikaanse nationaliteit is dat de helft (9 et 11 %).

8 AANDEEL EENOUDERGEZINNEN ONDER DE HUISHOUDENS MET KINDEREN, OP WIJKNIVEAU OP 1 JANUARI 2024

Samenvatting

Achter de cijfers over eenoudergezinnen die in de pers verschijnen en die politieke en maatschappelijke actoren overnemen, gaan verschillende realiteiten schuil. Om echt tegemoet te komen aan wat eenoudergezinnen nodig hebben op het gebied van kinderopvang, huisvesting, mobiliteit en andere ondersteuning, is het echter belangrijk om scherp te stellen wat eenouderschap precies is. Daarnaast moeten we ook de statistieken beter maken.

Is iemand een alleenstaande ouder als hij of zij de hoofdverantwoordelijkheid voor de kinderen draagt (enge definitie), of ook wanneer het gezag gelijk verdeeld is tussen beide ouders of het gezag over de kinderen occasioneel is (brede definitie)?

Het aantal eenoudergezinnen dat geïdentificeerd wordt op basis van de administratieve gegevens uit het Rijksregister (RR) - de meest complete en gedetailleerde bron over de bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - beantwoordt echter niet aan deze definities, omdat er geen rekening wordt gehouden met de ouderschapsregeling en eventueel co-ouderschap.

Deze Focus stelt daarentegen voor om de statistiek beter te maken door een leeftijdscriterium voor de kinderen in het huishouden in te stellen. Er wordt meer bepaald voorgesteld om de leeftijdsgrens van 25 jaar toe te passen voor het jongste kind in het huishouden, aangezien het voorwaardelijke recht op kinderbijslag tot die leeftijd geldt.

Volgens gegevens van het Rijksregister waren er op 1 januari 2024 67 139 eenoudergezinnen (12 % van alle particuliere huishoudens). Dat aantal zakt naar 53 539 eenoudergezinnen - of 20 % minder - als het jongste kind in het huishouden jonger is dan 25 jaar.

De officiële cijfers zijn daarom ofwel overschattingen (enge definitie) of onderschattingen (brede definitie) van het aantal huishoudens waarvoor het sociaal beleid effectief bedoeld is.

In het BHG is het gezinshoofd in negen op de tien eenoudergezinnen een vrouw. Dit is waarschijnlijk een overschatting van het onevenwicht tussen het aantal alleenwonende vaders en moeders, omdat er geen rekening wordt gehouden met co-ouderschap. Toch blijkt eenouderschap duidelijk gendergebonden te zijn.

Bovendien heeft de helft van de eenoudergezinnen maar één kind, wat veel meer is dan bij samenwonende of gehuwde koppels. Eenoudergezinnen met drie of meer kinderen komen ook iets vaker voor in Brussel dan elders in België.

In meer dan driekwart van de wijken van het Brussels Gewest vertegenwoordigen eenoudergezinnen tussen 25 % en 35 % van alle gezinnen met kinderen. In de centrumwijken, de wijken van de eerste kroon en sommige wijken in het randgebied vinden we relatief meer eenoudergezinnen dan andere soorten huishoudens met kinderen. Dat heeft deels te maken met de beschikbaarheid van meer betaalbare en/of sociale huurwoningen in die wijken, in combinatie met de kwetsbaardere sociaal-economische achtergrond van deze gezinnen.

Bibliografie

- BISA. TREUTENS Pierre-Philippe, 2016. *Fiscale statistiek van de inkomens, een geschikte gegevensbron om de levensstandaard van de Brusselaars te meten?* Focus van het BISA nr. 14.
- DEMEY Dieter, BERRINGTON Ann, EVANDROU Maria & FALKINGHAM Jane, 2013. Pathways into living alone in mid-life: Diversity and policy implications. *Advances in Life Course Research*. Vol. 18, n° 3, pp. 161-174.
- FRANS Dorien, VAN MECHELEN Natascha & VAN LANCKER Wim, 2014. *Een structurele aanpak van de verarming van eenoudergezinnen in de Federatie Wallonië-Brussel*. S.l.: Het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck (CSB), Universiteit Antwerpen.
- GHESQUIERE François, 2024. *Monoparentalités : étude des situations de garde d'enfants de parents séparés*. Regards Statistique, n° 14. S.l.: IWEP.
- LA LIGUE DES FAMILLES, 2023. *Familles monoparentales invisibles : les politiques publiques auxquelles elles n'ont pas droit*. S.l.:
- LEMAIGRE Thomas & WAGENER Martin, 2013. *Monoparentalité à Bruxelles. État des lieux et perspectives*. Bruxelles : s.n.
- OBSERVATORIUM VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN VAN BRUSSEL-HOOFDSTAD, 2024. *Welzijnsbarometer 2023. Brussels rapport inzake armoede en sociale gezondheidsongelijkheden*. S.l.: Vivalis.brussels.
- SIMON Noémie, 2018. *Recherche-action sur les besoins et les attentes des familles monoparentales*. S.l.: La Ligue des familles.
- SODERMANS An Katrien, MATTHIJS Koen & SWICEGOOD Gray, 2013. Characteristics of joint physical custody families in Flanders. *Demographic Research*. Vol. 28, pp. 821-848.
- STATBEL, 2025. Meer dan 2,1 miljoen Belgen lopen het risico op armoede of sociale uitsluiting. [online]. 2025. [Geraadpleegd op 6 juni 2025]. Beschikbaar op: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/risico-op-armoede-sociale-uitsluiting>.

Glossarium

Ander lid van het huishouden

De positie “andere leden van het huishouden” kan voorkomen bij alle soorten particuliere huishoudens, behalve bij “eenpersoonshuishoudens” en “andere types huishoudens”. Dit zijn personen die op zichzelf geen huishouden vormen, individueel noch met andere leden.

EU-SILC-enquête

Enquête naar inkomsten en levensomstandigheden die in alle landen van de Europese Unie uitgevoerd wordt. Voor België wordt deze enquête jaarlijks afgenomen door Statbel.

Gentrificatie

Proces waarbij verouderde historische wijken met een kansarme bevolking opgewaardeerd worden door de komst van een meer welgestelde bevolking, vaak jonge volwassenen zonder kinderen met een hogere culturele en/of economische status (bijvoorbeeld: de Docks in Londen, de Antoine Dansaertstraat in Brussel).

Particulier huishouden

Alle huishoudens die niet collectief zijn, zijn particuliere huishoudens. Collectieve huishoudens zijn onder andere religieuze gemeenschappen, rust- en verzorgingstehuizen, weeshuizen, studenten- of werkliehuizen, ziekenhuizen of verplegingsinrichtingen en gevangenissen.

Officiële bevolking

Het officiële of wettelijke bevolkingscijfer omvat alleen personen die hun hoofdblijfplaats in België hebben. Dit zijn dus Belgen en buitenlanders die toegelaten of gemachtigd zijn om zich in het land te vestigen of er te verblijven. Vreemdelingen die minder dan drie maanden in het land verblijven, asielzoekers (ingeschreven op de wachtlijst) en vreemdelingen die illegaal in het land verblijven maken daarentegen geen deel uit van de wettelijke bevolking.

Positie in het huishouden

Er zijn 11 posities:

- kind bij gehuwd paar
- kind bij ongehuwd paar
- kind bij alleenstaande ouder
- alleenwonend
- gehuwd zonder kinderen
- gehuwde met kind(eren)
- samenwonend zonder kinderen
- samenwonend met kind(eren)
- alleenstaande ouder met kind(eren)
- ander lid
- persoon in een “ander” huishouden.

Relatie met de referentiepersoon in het huishouden

- 01 - Referentiepersoon
- 02 - Echtgeno(o)t(e)
- 03 - Zoon / dochter
- 04 - Schoonzoon / schoondochter
- 05 - Kleinzoon / kleindochter
- 06 - Vader / moeder
- 07 - Stiefvader / stiefmoeder
- 08 - Grootvader / grootmoeder
- 09 - Broer / zus
- 10 - Schoonbroer / schoonzus
- 11 - Andere verwante

- 12 - Andere niet-verwante
- 13 - Stiefzoon / stiefdochter
- 14 - Achterkleinzoon / achterkleindochter
- 15 - Oom / tante
- 16 - Volle neef / volle nicht
- 17 - Neef / nicht
- 20 - Gemeenschap
- 21 - Partner
- 22 - Wettelijk samenwonend
- 23 - Meemoeder

Mediaan equivalent inkomen per inwoner

Equivalent inkomen per inwoner: elke inwoner krijgt een inkomen toegewezen dat identiek is aan dat van alle leden van zijn of haar huishouden. Dit inkomen wordt berekend door het totale inkomen van het huishouden te delen door zijn equivalente grootte. De equivalente grootte wordt verkregen met behulp van een equivalentieschaal die elk lid van het huishouden een ander gewicht geeft om rekening te houden met de schaalvoordelen van het samenwonen. Het gewicht van elk lid wordt als volgt vastgesteld:

- de eerste volwassene in het huishouden heeft een gewicht van 1;
- leden van 14 jaar of ouder hebben een gewicht van 0,5;
- leden jonger dan 14 jaar hebben een gewicht van 0,3.

Mediaan inkomen: dit is het inkomen in het midden van de verdeling wanneer mensen op basis van hun inkomen in oplopende volgorde gerangschikt worden. De mediaan is minder gevoelig voor extreme waarden dan het rekenkundig gemiddelde.

Noten

1. Dit is het inkomen dat bij de FOD Financiën aangegeven wordt; het betreft niet de volledige residentiële bevolking. OCMW-steuntrekkers of internationale functionarissen geven immers hun inkomen niet aan (Treutens, 2016). Het aangegeven inkomen weerspiegelt dus niet helemaal de levensstandaard van alle Brusselaars.
2. Sommige volwassenen blijven “ten laste van hun ouders”, bijvoorbeeld sommige personen met een handicap. Een beleid dat speciaal bedoeld is voor deze huishoudens verschilt van een beleid dat focust op eenoudergezinnen, dat meer aandacht besteedt aan wat jonge kinderen nodig hebben (kinderopvang, school, enz.). Deze huishoudens zijn hier niet meegenomen.
3. https://equal.brussels/wp-content/uploads/2024/08/NL_Plan_Monop_Anyurfer.pdf
4. https://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2006/09/04_1.pdf#page=5.
5. Personen die als “kind” in een particulier huishouden geïdentificeerd zijn.
6. De “andere” particuliere huishoudens zijn alle particuliere huishoudens die niet bij de eerste zes types particuliere huishoudens ingedeeld kunnen worden. Dit zijn bijvoorbeeld samenwonende vrienden, broers en zussen die samenwonen enz.
7. Voor deze ouders van wie de kinderen niet in hun gezinssamenstelling opgenomen zijn, heeft het al

dan niet bestaan van een geregistreerde ouderschapsregeling ook een grote impact op de toegang tot rechten met het oog op de opvoeding van hun kinderen (La Ligue des familles, 2023).

8. Een paar voorbeelden van persartikelen die dergelijke cijfers aanhalen:
 - <https://www.lesoir.be/490414/article/2023-01-23/les-femmes-seules-avec-enfants-plus-eloignees-que-jamais-du-travail>
 - <https://www.rtf.be/article/familles-monoparentales-ou-trouver-de-l-aide-11299333>
 - <https://www.bruzz.be/videoreeks/woensdag-27-december-2023/video-een-op-de-drie-brusselse-gezinnen-eenoudergezin-ik-moest>
9. Enkele voorbeelden van beleidsdocumenten:
 - de Gemeenschappelijke Algemene Beleidsverklaring van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie - Regeerperiode 2019-2024 (<https://admin.be.brussels/en/bhg/document/download/646>).
 - het plan ter ondersteuning van eenoudergezinnen van equal.brussels, opgesteld in nauwe samenwerking met alle betrokken ministers, staatssecretarissen en overheidsdiensten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (https://equal.brussels/wp-content/uploads/2024/08/NL_Plan_Monop_Anyurfer.pdf).
10. Enkele voorbeelden van rapporten van verenigingen waarin de cijfers vermeld worden:
 - Maison des parents solos : les enjeux de l’accompagnement des familles monoparentales (<https://cbcs.be/wp-content/uploads/2023/07/pauverite-38-Forum-web.pdf>)
 - La ligue des familles (<https://liguedesfamilles.be/article/familles-monoparentales-invisibles>).
11. De tweede ouder kan overleden zijn, in het buitenland wonen, geen deel uitmaken van de officiële bevolking of niet gekend zijn.
12. In 117 eenoudergezinnen < 25 in het BHG heeft een persoon die als ‘ander lid’ geïdentificeerd wordt een relatie met de referentiepersoon in het huishouden die als ‘koppel’ gezien wordt (partner, wettelijk samenwonende of meemoeder). Deze gevallen werden niet meegerekend bij de eenoudergezinnen.
13. Binnen de huishoudens met kinderen zijn er hier en daar personen die als “ander lid” geïdentificeerd zijn maar jonger zijn dan 25 jaar. Die “andere leden” zijn met 740 in het BHG. Voor de duidelijkheid zijn ze niet opgenomen bij het aantal kinderen in eenoudergezinnen.
14. Dat is ook wat we in de praktijk vaststellen. In 2024 was 93 % van de personen die bij Eenoudergezinnen/thuis kwamen aankloppen een vrouw (activiteitenverslag 2024). Volgens coördinator Kadja Bouchirab zijn eenouderschap en gender onvermijdelijk met elkaar verbonden.

WETENSCHAPPELIJKE COÖRDINATIE

Astrid Romain

LEESCOMITÉ

Xavier Dehaibe, Diane Tennstedt

VERANTWOORDELIJKE UITGEEFSTER

Astrid Romain – BISA

©2025 Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Alle rechten voorbehouden.

bisa
perspective.brussels
brussels instituut voor statistiek en analyse